

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TP A N O R A M Aperiode 1 oktober 1983 - 1 april 1984ALGEMENE EN KABINETSANGELEGENHEDENStaten-Generaal

De Vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten heeft in de verslagperiode geen overleg gevoerd met de Minister van Binnenlandse Zaken. Het laatste verslag van de Commissie dateert van 25 augustus 1981; het verslag van haar werkzaamheden sindsdien zou thans in voorbereiding zijn.

Naar aanleiding van een perspublicatie, waarin de Dienst beticht werd van het afluisteren van telefoongesprekken van vakbondsbestuurders, hebben de Kamerleden Stoffelen en Salomons vragen gesteld. De Minister van Justitie heeft in zijn hoedanigheid van Minister van Binnenlandse Zaken ad interim deze vragen beantwoord.

Ontwerp van Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De Memorie van Antwoord en nota van wijzigingen zijn de betrokken bewindspersonen ter goedkeuring voorgelegd. Het commentaar van de Nationale Ombudsman heeft geen aanleiding gegeven tot ingrijpende wijzigingen.

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het personenverkeer en haar Subcommissie ad hoc zijn in de verslagperiode enkele keren bijeengewees. Ondanks de door de Belgische delegatie tijdens de vergadering van de Ministeriële Werkgroep op 23 februari 1983 gedane stellige toezeggingen is de personencontrole aan de Belgisch-Franse grens nog steeds niet wezenlijk verbeterd.

Commissie onderzoek militaire missie Suriname

De Dienst heeft de Commissie desgevraagd enige gegevens verstrekt, die voor haar onderzoek van belang konden zijn.

Gerechtelijke proceduresWilman vs. de Staat

Wilman heeft appel aangetekend tegen het vonnis van de Rechtbank te 's-Gravenhage, waarbij zijn vordering wegens onrechtmatige daad tegen de Staat werd afgewezen.

DIRECTIE B

Relaties *)

Regelmatig werd ten behoeve van de regering, de NATO, binnenlandse- en buitenlandse zusterdiensten, justitiële en bestuurlijke autoriteiten gerapporteerd over het gevarieerde werkterrein van politiek-extremistische partijen, organisaties en anti-democratische pressiegroepen van Nederlanders en buitenlanders.

Daarnaast vond geregeld overleg plaats met en werden gegevens uitgewisseld tussen en adviezen verstrekt aan:

buitenlandse zusterdiensten

Met name op het gebied van terrorisme, rechtsextremisme en activiteiten in de Surinaamse sfeer, werd informatie uitgewisseld;

CRI

Met de Bijzondere Zaken Centrale werden wekelijks gegevens uitgewisseld met betrekking tot verkregen informatie met een strafrechterlijk aspect;

militaire zusterdiensten en IDB

Er was een goede coöperatie met de militaire diensten, in casu op het terrein van de activiteiten van anti-militaristische organisaties. Met de IDB en de Lamid werd in een werkgroep samengewerkt met betrekking tot de beeldvorming over Suriname en de op dat land gerichte activiteit vanuit ons land;

politie-inlichtingendiensten

Hiermede bestond een zeer frequente uitwisseling van informatie en werden veelvuldig werkbesprekingen gevoerd teneinde niet alleen een optimaal inlichtingenresultaat te bereiken, doch de politie tevens in staat te stellen op allerlei terreinen tijdig en efficiënt (tegen-) maatregelen te treffen.

Aandachtsgebieden

a. Politiek (gewelddadig) activisme

In deze verslagperiode bleven grootschalige confrontaties uit. Wel leek men in ruime kring geïnspireerd door de actiemethoden van "Onkruid"; kleinschalige directe acties werden dan ook op die manier gepland en uitgevoerd.

Toenemende aandacht werd gevraagd door activiteiten, gericht tegen de vliegbasis Woensdrecht. Niet alleen het aantal acties nam toe, maar ook werd het karakter ervan harder, met name van de kant van links-activistische groepen. Vormen van geweld worden in deze kring niet geschuwd. De samenwerking met de civiele en militaire diensten ter zake is geïntensiveerd.

Anti-Kernenergie Beweging (AKB)

Eenmaal (29 november 1983) vond op een Rijksweg en bij de hoofdingang van Urenco/Almelo een blokkade plaats van een uranium-transport. De BVD was op de hoogte maar tegenmaatregelen konden met het oog op bronbescherming slechts in beperkte mate worden uitgevoerd. De actie werd

*) Met sommige hier genoemde instanties bestaat o.m. ook vanuit de Directie C een goede werkrelatie.

door de AKB dan ook als een succes beschouwd.

In de verslagperiode vonden overigens wel verkenningen met betrekking tot de transporten naar en van Urenco plaats. Aangezien de AKB echter de laatste maanden een sterk initiërende en sturende invloed heeft op de "Woensdrecht-acties", werden nieuwe blokkade-acties tegen de transporten uitgesteld.

Anti Militaristische Beweging (AMB)

De in de vorige verslagperiode gereleveerde inbraak bij bunkers van het Nationaal Territoriaal Commando en de Civiele Verdediging, leidde eind november 1983 tot de publicatie van het boek "Bunker in, Bunkerbuit" en een - inmiddels in meer dan 10 plaatsen gehouden - tentoonstelling over de inbraak en de daarbij buitgemaakte documenten. Kort voor de aanvang van de eerste tentoonstelling werd er ingebroken in een MIBO- (Materiaal in Bijzondere Omstandigheden) magazijn van het Ministerie van WVC in Numansdorp. De uit het magazijn gestolen chirurgische instrumenten en verbandmiddelen, hebben naar alle waarschijnlijkheid hun weg naar Nicaragua en El Salvador gevonden. Voor het Openbaar Ministerie leverde dit evenwel onvoldoende grond op voor gerechtelijke stappen.

Door het tijdig aanspreken van enkele direct betrokkenen kon een door Antimilitaristen geplande actie om het grootste munitiemagazijnencomplex van Nederland in Veenhuizen te bezetten en in de op het complex aanwezig computer in te breken, ter verkrijging - en publicatie - van "geheimen", voorkomen worden.

Over de poging tot inbraak bij een "kunst"-bunker van WVC in Heemskerk (begin maart 1984) werd van tevoren geen informatie verkregen. Voor een herhaling van dergelijke acties wordt gevreesd.

Hoewel aanwijzingen waren verkregen met betrekking tot een op handen zijnde grootscheepse "Onkruid"-actie, kwam de gelijktijdige inbraak in 4 MIBO-magazijnen eind maart 1984 toch nog onverwacht. Voorzover mogelijk assisteert de Dienst bij het opsporingsonderzoek.

Kraakbeweging (KB)

In de afgelopen periode kregen de internationale krakerscontacten meer inhoud. Dit blijkt o.a. uit de acties tegen Holiday-Inn en tegen de Nederlandse Ambassades in achtereenvolgens Londen, Kopenhagen en Oslo, zulks naar aanleiding van de ontruiming van het gebouw "Wijers" in Amsterdam (14 februari 1984). Na die datum is de KB in een impasse komen te verkeren. De activisten uit deze kringen lijken zich in de komende periode op de sociaal-economische gevolgen van het bezuinigingsbeleid te gaan richten.

b. Rechts-extremisme

Binnen de gelederen van de rechts-extreme Centrum Partij zijn de gemoederen verhit geraakt door onderlinge twisten en persoonlijke vetes rond de te verdelen bestuursfuncties. Daarnaast trok het uittreden van de heer in de afgelopen periode sterk de aandacht. Op grond van de chaos in de partij en het gebrek aan kader, met name te Rotterdam, wordt door de Dienst de in CP-kring bestaande verwachting goede resultaten te boeken bij de deelgemeenteraadsverkiezingen te Rotterdam (26/5) en de Europese Verkiezingen (14/6), met de nodige scepsis gezien. De aandacht van de Dienst voor deze partij blijft overigens uitsluitend bepaald door de mate van de daarbinnen waarneembare politiek-extremistische tendenzen.

c. Communisme

Proportionele aandacht werd besteed aan de discussies in de CPN rond een nieuw partijprogramma. Het uiteindelijk goedgekeurde programma bevat veel onduidelijke teksten en heeft voor verscheidende fracties in de CPN een uiterst beperkte betekenis. De desintegratie van de CPN vordert gestaag. Eén orthodoxe vleugel heeft met de oprichting van een Verbond van Communisten in Nederland een scheuring van de CPN dichterbij gebracht. Andere fracties binnen de CPN - zowel orthodoxe als vernieuwingsgezinde - opereren autonoom van de landelijke leiding.

De Oosteuropese belangstelling voor de ontwikkelingen in de CPN is nauwgezet gevolgd. Behalve met officiële CPN-delegaties werden door Oosteuropese CP-en ook contacten onderhouden met vertegenwoordigers van de orthodoxie. Door middel van deze contacten hoopt men van Oosteuropese zijde althans nog delen van de CPN te kunnen benutten als instrumenten voor het verwerklijken van de eigen doelstellingen.

De Sovjet-Unie ontbeert een dergelijke machtsbasis in Nederland duidelijk loyale groeperingen als het NCEVS kunnen die rol niet spelen. Interessant is dat - met hulp van enkele Moskou-getrouwen - getracht wordt om ook door ontplooiing van handelsactiviteiten politieke invloed te verkrijgen.

Op internationaal niveau heeft de Sovjet-Unie prioriteit gegeven aan het tot stand komen van standsorganisaties voor de vrede. De Wereldvredeeraad gaf hieraan in het jaar-programma voor 1984 een hoge prioriteit. Aan de in Nederland merkbare aspecten van deze activiteit werd de noodzakelijke aandacht besteed. De door de Dienst in deze sfeer ontplooiende inlichtingen-activiteiten bieden een goed perspectief voor het onderkennen van Sovjet-manipulaties.

Onverminderd bleef de aandacht van de Dienst voor Vriendschapsverenigingen als de Vereniging Nederland-DDR, die niet alleen een propagandistische functie vervullen ten behoeve van het desbetreffende Oosteuropese land, maar door Oosteuropese diensten ook gebruikt worden voor beïnvloedings- en inlichtingenactiviteiten. De oprichting van dergelijke verenigingen gericht op Tsjechoslowakije en Polen is ver gevorderd.

d. Minderheden

Molukkers

De belangstelling van de Molukse gemeenschap in Nederland richtte zich in de afgelopen periode voornamelijk op de huuracties in o.m. Capelle aan den IJssel en Opheusden. Hoewel deze acties aanvankelijk slechts verbetering van de woonomstandigheden beoogden, kregen zij een politiek karakter, nadat van Molukse zijde was gesteld, dat de huuracties niet los waren te zien van de strijd voor een "Republiek Maluku Selatan" en de KNIL-rechten.

In Capelle aan den IJssel leidde de huuractie uiteindelijk tot een aantal huisuitzettingen, waarbij het tot een confrontatie kwam tussen de Mobiele Eenheid en Molukse actievoerders. In de onrustige periode rond de uitzettingen kwam het tot schietpartijen en (pogingen tot) brandstichting. Een zestal Molukse actievoerders is in verband hiermee inmiddels veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van één tot anderhalf jaar. Op grond van een rechterlijke uitspraak mag de betrokken woningbouwvereniging in Capelle opnieuw overgaan tot uitzetting van gezinnen met een huurschuld. Verwacht mag worden, dat deze uitzettingen

in een zelfde grimmige sfeer zullen verlopen. Er zijn tekenen die erop wijzen, dat een groeiende oppositie is tegen (het beleid van) de Molukse leider Manusama. Met name de afstandelijke houding van Manusama inzake de huuractie, is veel Molukkers een doorn in het oog.

Surinamers

Er viel in de afgelopen maanden een duidelijke verscherping van de tegenstellingen tussen opposanten en sympathisanten van het Bouterse-regiem waar te nemen. Deze tegenstellingen zijn inmiddels tot uitdrukking gekomen in pogingen brand te stichten bij enkele personen in het anti-Bouterse kamp en in een aanslag op de broer van het voormalige Surinaamse parlementslid te Schiedam. Verdergaande wederzijdse gewelddadige acties worden niet uitgesloten.

Recent trok de uitwijzing van zestien Bouterse-opposanten uit Frans Guyana in verband met een mogelijk coup poging de aandacht. Tot de groep behoorden enkele personen als en , die eerder betrokken waren bij de voorbereidingen voor gewelddadige acties, en vier personen die in het najaar 1983 de aandacht trokken van de Dienst, omdat zij een cursus in het gebruik van explosieven hadden gevolgd.

Naar verluidt wil het verzet tegen het Bouterse-bewind zich volgens een cel-structuur gaan organiseren om te onderkennen van de voorbereidingen voor een actie in de toekomst te bemoeilijken.

DIRECTIE C

Dienstrelaties

Ministeries

De frekwentie van de contacten met het Ministerie van Justitie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken bleef een stijgende lijn vertonen; ook kwam er meer structuur in bepaalde samenwerkingsverbanden.

Militaire zusterdiensten en IDB

Met deze diensten werd in een aantal projecten samengewerkt.

Koninklijke Marechaussee

De samenwerking met de afdeling grensveiligheid van de Koninklijke Marechaussee vindt vooral plaats in het kader van het reizigersverkeer en betreft onder meer de controle op de Sovjet-Russische scheepvaart en op individuele schepelingen in de Nederlandse havens.

Overigen

Met verschillende instanties, zoals de Politie-inlichtingendiensten, CRI, ECD en een aantal buitenlandse diensten, waaronder Shape/Afcent werd in een aantal concrete zaken goed samengewerkt.

Operationele activiteiten ten aanzien van de Sovjet-Unie

Door middel van een groot aantal informant-, agenten-, dubbelagenten- en technische operaties werden gegevens verkregen omtrent activiteiten van de Sovjetrussische inlichtingendiensten tegen Nederland en zijn bondgenoten. De aandacht richtte zich daarbij vooral op de officiële

Sovjetrussische vertegenwoordiging hier te lande, van waaruit KGB en GRU hun inlichtingenactiviteiten voornamelijk bedrijven. Daarnaast werd aandacht besteed aan het reizigersverkeer van en naar de Sovjet-Unie, de Sovjet-scheepvaart en de groep van Russische emigranten in Nederland.

In de preventieve sfeer werd voorlichting gegeven aan bedrijven, die - in verband met de aldaar aanwezige kennis betreffende hoogwaardige technologie of omdat zij handelen in embargogoederen - in de belangstellingssfeer van de Sovjetrussische inlichtingendiensten liggen.

Naar verschillende personen die verdachte contacten met leden van de Sovjetrussische inlichtingendiensten onderhielden, waaronder enkelen die spontaan hun medewerking aan de Sovjet-autoriteiten aanboden, werden onderzoeken ingesteld.

Operationele activiteiten ten aanzien van de overige communistische landen

Polen

De belangstelling van de Poolse inlichtingendienst voor hoogwaardige technologie en de niet zelden daarop volgende transfer van micro-electronica naar Polen was in de afgelopen periode een belangrijk object van studie voor de Dienst. Gebleken is dat de Poolse inlichtingendienst hierbij gebruik maakt van haar uitgebreide operationele mogelijkheden binnen de Poolse kolonie in ons land. Ook lenen zich, zij het meestal niet spontaan aan Nederlandse instellingen voor hoger technisch onderwijs studerende Poolse stipendisten voor deze activiteiten. Met een aantal van deze stipendisten zocht de Dienst contact. Ook de terreinverkennde activiteiten in de omgeving van militaire objecten door twee Poolse "toeristen" vereisten meer dan de normale aandacht.

Cuba

De inspanningen in het Cubaanse project zijn er momenteel vooral op gericht om vast te stellen of de in ons land aanwezige Cubanen zich daadwerkelijk bezig houden met de veiligheid van de staat direct bedreigende activiteiten.

Tot nu toe werden slechts min of meer openlijke pogingen tot beïnvloeding van de publieke opinie gesignaleerd.

Joegoslavië

Vanwege de geringe dreiging die uitgaat van de Joegoslavische inlichtingendienst en het Kroatisch en Albanees politiek-extremisme, bleef de inzet m.b.t. het Joegoslavische project beperkt tot handhaving van de bestaande minimale informatiepositie, die vereist is om de immer latent aanwezige terroristische dreiging (die zich in de ons omringende landen regelmatig metterdaad ontleedt) tijdig te kunnen signaleren.

Tsjechoslowakije

Reeds geruime tijd bestaat de indruk, dat Tsjechoslowaakse inlichtingenofficieren vanuit Tsjechoslowakije via België onopgemerkt Nederland binnen reizen teneinde inlichtingenactiviteiten te ontplooiën. De oorzaak van deze gang van zaken moet gezocht worden in enerzijds de relatief snelle wijze waarop de Belgische Ambassade in Praag visa verstrekt anderzijds, onze open zuidgrens. De Dienst kan onder de huidige omstandigheden slechts achteraf de bezoeken van deze Tsjechoslowaken signaleren.

Een andere categorie die kennelijk al geruime tijd de voordelen van onze open zuidgrens benut, is die van de in België geaccrediteerde inlichtingenofficieren. Steeds vaker blijkt dat tot deze categorie behorende Tsjechoslowaken goed de weg weten in ons land. Niet uitgesloten wordt dat zij in ons land heimelijke ontmoetingen hebben. Een en ander is sinds kort onderwerp van overleg met de Belgische zusterdienst. De in 1982 waargenomen verhoogde belangstelling van in ons land geaccrediteerde en van bindingen met de Inlichtingendienst verdachte Tsjechoslowaken voor Nederlandse jongeren- en vredesbewegingen heeft zich doorgezet. Ondanks de nadrukkelijke angst van de Tsjechoslowaakse overheid voor contacten van deze bewegingen met de Tsjechoslowaakse dissidentenbeweging Charta '77, blijft men toch in hoge mate prijsstellen op contacten met de Nederlandse vredesactivisten.

Roemenië

Er zijn steeds meer berichten ontvangen die duiden op de inzet van criminelen in West-Europa door de Roemeense buitenlandse inlichtingendienst. Zowel verplichte emigratie als amnestieregelingen zouden gehanteerd worden om Roemeense criminelen hun land te doen verlaten met als eindbestemming o.a. Nederland.

Het heeft er alle schijn van dat deze Roemenen zich in ons land bij het bedrijven van georganiseerde misdaad verzekerd weten van de (althans passieve) steun van de Roemeense ambassade in Den Haag. Van daaruit zouden ze zelfs geholpen worden bij het verkrijgen van vervalste identiteitspapieren. De reden voor deze gang van zaken zou gezocht kunnen worden in het toenemende tekort van de Roemeense staat aan Westerse valuta en goud. Daar komt bij dat Roemenië op deze wijze de criminaliteit in eigen land terugdringt. Om deze ontwikkelingen te volgen wordt contact onderhouden met het Ministerie van Justitie en de politiekorpsen van enkele grote steden. Voorts werd vastgesteld dat door de Roemeense buitenlandse inlichtingendienst nog steeds klassieke chantage-methoden worden gebruikt om Nederlandse zakenmensen tot medewerking te bewegen. De opzet is duidelijk om de achterstand van Roemenië op het gebied van hoogwaardige technologie zo snel mogelijk te verkleinen.

D.D.R.

Op 10 maart 1984 werd te Delft de Oostduitser, zich noemende _____, gearresteerd.

De Oostduitser, een z.g. Inofficiële Mitarbeiter van het Ministerium für Staatssicherheit, was in Nederland voor een konspiratieve ontmoeting met een Nederlander. _____ was in het bezit van een West-Berlijns Personal Ausweis en een BRD/Reisepass (deze laatste verborgen in een geheime bergplaats, ten name van twee in de BRD woonachtige West-duitsers. _____ was reeds in september 1983, toen de Nederlander een konspiratief bezoek bracht aan Oost-Berlijn, als contactman geïntroduceerd. Hij had tot taak zo snel mogelijk de doelstelling van het MfS in deze operatie te verwezenlijken, namelijk de Nederlandse ambtenaar die niet werkzaam was in een vertrouwensfunctie, via een post bij het Ministerie van Defensie een functie te laten verwerven bij de NAVO te Brussel. Dit was een zeer reële mogelijkheid omdat de Nederlander goede relaties heeft in militaire kringen.

China

Op de eerste plaats blijft onze aandacht uitgaan naar h.t.l. verblijvende Chinese wetenschappers die zich bewegen op die terreinen van wetenschap en techniek die vaak verband houden met zaken waarvan kennisname veiligheidsrisico's met zich mee kan brengen. Ook via commerciële kanalen - zeker sinds de normalisatie van de betrekkingen tussen Peking en Den Haag - wordt de belangstelling van China voor Nederlandse wetenschap en techniek steeds sterker.

Daarom heeft de Dienst de contacten binnen het bedrijfsleven vermeerderd en versterkt.

Meer aandacht zal in dit verband ook besteed gaan worden aan het groeiende reizigersverkeer tussen Nederland en China.

Overigen

De aandacht voor de in Nederland verblijvende leden van de communistische partij van Indonesië (PKI) is hernieuwd. Steeds meer leden en oud-leden van de PKI komen uit China en Oostbloklanden naar Nederland. Ontwikkelingen in Indonesië wijzen bovendien op pogingen om vanuit het buitenland (waaronder ook Nederland) de PKI in Indonesië nieuw leven in te blazen. De inspanningen van de Dienst zijn er vooral op gericht vast te stellen of en in hoeverre in Nederland verblijvende Indonesiërs hierbij betrokken zijn.

Tenslotte zijn activiteiten ontplooid om te onderkennen of en in hoeverre de Vietnamese Ambassade in Parijs tracht grip te krijgen op de organisaties van uit Vietnam gevluchte personen (bootvluchtelingen).

Terrorisme

Armeense aangelegenheden

De aan België uitgeleverde Armeniër, die verdacht werd van de moord op een Turkse diplomaat in Brussel (14-7-1983), is inmiddels door de Belgische justitiële autoriteiten wegens gebrek aan bewijs op vrije voeten gesteld.

Zijn detentie heeft overigens binnen de Armeense gemeenschap in Nederland weinig opschudding veroorzaakt.

Medio september 1983 werd in Den Haag een uit Griekenland afkomstige Armeniër staande gehouden, die observatie-activiteiten had ontplooid bij de Turkse Ambassade. Na ondervraging werd hij heengezonden. Blijkens in zijn bezit aangetroffen bescheiden heeft de man zo goed als zeker banden met het J.C.A.G..

Syriërs

Wegens heroinebezit werd eind oktober 1983 in Brussel een aantal Syriërs gearresteerd. Tijdens huiszoeking in de woning in Rotterdam van één der arrestanten werden twee Poolse machinepistolen (WZ-63) en een revolver met geluiddemper aangetroffen; een op dit adres verblijvende Syriër werd eveneens gearresteerd. Omdat hem geen verboden wapenbezit ten laste kon worden gelegd werd hij ontslagen van rechtsvervolging en naar Syrië uitgewezen.

De WZ-63 is een wapen, dat regelmatig gebruikt wordt door terroristische organisaties zoals Abu NIDHAL en Armeense groeperingen.

De veronderstelling, dat er sprake is (geweest) van een terroristisch netwerk in Rotterdam kon tot op heden niet worden bevestigd.

HOOFDAFDELING D

Beveiligingsadviezen

In deze verslagperiode werd wederom een groot aantal beveiligingsadviezen uitgebracht aan hogere en lagere overheidsinstanties, aan bedrijven betrokken bij de uitvoering van geclassificeerde defensieopdrachten en bedrijven van vitaal belang voor de instandhouding van het maatschappelijk leven. De verstrekte adviezen hadden betrekking op aspecten van organisatorische, materiële, technische en personele beveiliging.

Meermalen gaf bij de Dienst beschikbaar gekomen informatie betreffende beveiligde objecten aanleiding tot het advies aan de betrokken beveiligingsfunctionarissen, maatregelen te treffen om tot een adequate (tijdelijke) aanpassing van de beveiligingssituatie te komen.

NAVO/WEU-beveiliging

Onverminderd werden de werkzaamheden gecontinueerd, voortvloeiend uit de door de Minister van Binnenlandse Zaken als National Security Authority aan de BVD gedelegeerde taken met betrekking tot de NAVO/WEU-beveiliging. Controles werden uitgevoerd op de naleving van de internationaal overeengekomen beveiligingsmaatregelen. Het streven naar de instandhouding van een goede personele beveiliging vormde de grondslag van intensieve werkzaamheden.

Een inspectie bij de Nederlandse Vertegenwoordiging te Parijs leidde tot de conclusie dat goeddeels wordt voldaan aan de te stellen eisen.

Computerbeveiliging

In adviserende zin leverde de Hoofdafdeling D haar bijdrage op het terrein van de computerbeveiliging, in het bijzonder bij de toepassing van de betreffende voorschriften in de praktijk. In dit kader werd, waar nodig, samengewerkt met deskundigen van de Militaire Inlichtingendiensten. Periodiek werd terzake overleg gevoerd.

De interdepartementale stuurgroep voorschriften bescherming en beveiliging geautomatiseerde gegevensverwerkende systemen bij de Rijksoverheid heeft de bespreking voortgezet van een aantal van haar oorspronkelijke taak afgeleide problemen. Met name vroegen vraagstukken die verband houden met het gebruik van crypto-apparatuur en de opleiding van beveiligingsfunctionarissen. De Hoofdafdeling D participeerde in het desbetreffende overleg.

Veiligheidsonderzoeken

Veiligheidsonderzoeken werden ingesteld naar kandidaten voor vertrouwensfuncties binnen de Rijksoverheid, de bedrijven betrokken bij de uitvoering van gerubriceerde defensieopdrachten en gegadigden voor specifieke functies in de vitale sector van het bedrijfsleven.

Een actieve bijdrage werd geleverd in de werkzaamheden van de permanente Commissie Vertrouwensfuncties. Besprekingen met de Ministeries van Defensie en Justitie/CRI gericht op een verder terugdringen van het aantal vertrouwensfuncties werden voortgezet.

Inmiddels werden van de Secretarissen Generaal de commentaren ontvangen op het hen aangeboden concept voor een nieuw beveiligingsvoorschrift Rijksdienst. Afspraken ter nadere bespreking van deze reacties zijn gemaakt.

In de contacten met de departementale beveiligingsambtenaren werd het beleid, gericht op een verdere beperking van het aantal vertrouwensfuncties, onverkort gecontinueerd.

Vorming

In het kader van haar beveiligingsbevorderende taak organiseerde de Hoofdafdeling D informatieve bijeenkomsten ten behoeve van haar relaties bij de Rijksoverheid en in het bedrijfsleven.

De redactie werd herzien van de algemene inleiding van de brochure "Mededelingen aan bezoekers van Communistische landen", die ten doel heeft wenken te geven welke reizigers naar Communistische landen problemen met inlichtingendiensten aldaar kunnen besparen. Genoemde brochure wordt thans op aanvraag weer uitgereikt.

Voorts werden ter bevordering van de beveiligingszin gesprekken gevoerd met diverse categorieën Vertrouwensfunctionarissen.

STAFADFDELING SBP

Deze Stafafdeling heeft in de afgelopen periode vooral door schriftelijke rapportage geattendeerd op velerlei internationale situaties en ontwikkelingen die de binnenlandse veiligheidssituatie zouden kunnen beïnvloeden.

De belangrijkste gebeurtenis in de Sovjet-Unie was de toch nog onverwachte benoeming van de 72-jarige tot opvolger van de op 9 februari overleden CPSU-leider, die met zijn zuiveringen in de partijbureaucratie nogal wat onrust had teweeggebracht. De indruk bestaat dat bij zijn benoeming de steun heeft gehad van partijapparaat en leger. Overigens is de eerder vrij algemeen als kandidaat-opvolger gedoodverfde inmiddels wel naar de tweede plaats in de partijhiërarchie opgeschoven. Het ziet er naar uit dat tijdens het "overgangsbewind" van het accent zal liggen op continuïteit en collectief leiderschap en dat er daarom geen wezenlijke veranderingen zullen worden aangebracht in de nogal starre binnen- en buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie.

In de andere Oosteuropese landen is sprake van een voortgaande onderdrukking van oppositionele krachten, die mede gevoed worden door de algehele politieke en economische stagnatie. In Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije heeft de voorgenomen stationering van nieuwe Sovjet-raketten als antwoord op de plaatsing van middellange afstandsraketten in West-Europa geleid tot groeiende onrust onder de bevolking en tegelijkertijd tot scherpere repressie van onafhankelijke vredesgroeperingen. In Polen is de ontevredenheid en het verzet onder de bevolking opnieuw toegenomen, wat aanleiding was tot een strenger overheidsoptreden tegen met name oppositionele priesters, schrijvers en advocaten. In Bulgarije en Roemenië hebben vooral de economische problemen geleid tot de zuivering van vele topfunctionarissen en een nog hardere aanpak van de bevolking.

Tegelijkertijd is het tot een fellere confrontatie gekomen tussen de officiële vredesorganisaties in het Oostblok en de niet-communistische westerse vredesbewegingen, die steeds nadrukkelijker ook voor de mensenrechten in Oost-Europa gaan opkomen. Dat neemt niet weg dat de interna-

tionale communistische mantelorganisaties met hernieuwde ijver proberen de discussie over het nucleaire vraagstuk in West-Europa, zeker ook in Nederland, te beïnvloeden door op meer selectieve wijze Oost-West-contacten te initiëren en te intensiveren.

Binnen het Westeuropese communisme zijn de orthodoxe, pro-Sovjet-krachten weer zelfbewuster en nadrukkelijker gaan optreden. Dat viel niet alleen te constateren binnen de CPN, maar ook in de Italiaanse, Finse, Engelse en Spaanse CP. Binnen het Spaanse communisme kwam het begin van dit jaar zelfs met openlijke steun van Moskou tot oprichting van een orthodoxe pro-Sovjetpartij, die zich tegenover de oospronkelijke CP opstelt. Demonstraties van dogmatische Sovjetaanhankelijkheid zoals de recente partijcongressen van de Portugese, Westduitse en Oostenrijkse CP-en droegen bij aan het beeld van toenemende orthodoxe assertiviteit.

De situatie in het Midden-Oosten wordt steeds meer bepaald door de opkomst van het op Iran georiënteerde islamitisch fundamentalisme. Dit treedt niet alleen aan de dag in terroristische gewelddaden tegen Israëliëse en westerse, met name Amerikaanse en Franse doelen, maar ook in het toenemend verzet vanuit de bevolking tegen gematigde regiems in de Arabische wereld, zoals bijvoorbeeld bleek tijdens de recente ongeregelheden in Tunesië en Marokko. Intussen duurden de inter-Palestijnse onenigheden onverminderd voort en werden PLO-leider ARAFAT en de zijnen in december 1983 zelfs uit Libanon verdreven

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

Overeenkomstig het bepaalde in het Reglement Opleidingen en Examens BVD nr. 21922 S.G./Kabinet, zijn in deze verslagperiode georganiseerd:

- a. één Runnerscursus A ten behoeve van medewerkers van de Dienst;
- b. één Basiscursus Intern ten behoeve van medewerkers van de Dienst in z.g. ondersteunende functies;
- c. één Oriëntatiecursus ten behoeve van een groep onderofficieren van de Koninklijke Luchtmacht;
- d. twee Oriëntatiecursussen ten behoeve van beveiligingsfunctionarissen van Ministeries en Vitale Bedrijven;
- e. drie Praktijkcursussen Extern ten behoeve van personeelsleden van de verbindingen van de Dienst;
- f. één Informatiecursus ten behoeve van een medewerker van de Dienst;
- g. twee één-daagse conferenties t.b.v. onderofficieren van de Grensveiligheidsdienst, gehouden in de school Opleidingen van Gemeente-politie "De Boskamp" te Leusden;
- h. twee observatiecursussen ten behoeve van twee medewerkers van de Dienst;
- i. één oefening ten behoeve van een medewerker van onze Engelse zusterdienst;
- j. één Algemene cursus ten behoeve van middelbaar en hoger kader van de Dienst van de verbindingen en zusterdiensten.

Chef en docenten van de afdeling opleiding en vorming zijn bij verschillende opleidingsinstituten van Politie en Krijgsmacht als gast-spreker opgetreden en hebben daarenboven enkele lezingen verzorgd voor ambtenaren van Gemeente- en Rijkspolitie en de Koninklijke Marechaussee, alsmede voor functionarissen belast met vreedemlingenzaken. Twee cursussen Engels en een cursus Frans werden georganiseerd.

Afdeling Onderzoeken

In het eerste deel van deze periode heeft zich gedurende enige maanden een stilte in het werkaanbod voorgedaan; aan het einde begon zich echter een aanzienlijke drukte af te tekenen.

De Afdeling Onderzoeken is momenteel betrokken bij een project waarbij een aantal onderzoekingsambtenaren met bijzondere interviews ondersteuning verlenen bij de opbouw van operationele contacten.

Afdeling Observatie

Ook werd uitvoerig aandacht besteed aan personen die zich in ons land bezig hielden met plannen gericht op de gewelddadige omverwerping van de huidige regering in Suriname.

Bijstand kon worden verleend bij het opsporen van in ons land ondergedoken Westduitse terrorist met een recht extremistische achtergrond. Bij de meer traditionele doelen viel het brutale optreden van de medewerkers van de in ons land gestationeerde Russische Militaire Attaché op.

Ondersteuning werd verleend bij de aanhouding van een medewerker van de Oostduitse inlichtingendienst.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

In de verslagperiode werd enkele malen bijzondere ondersteuning verleend in verband met anti-militaristische activiteiten en acties van Molukkers in Capelle aan den IJssel.

Tijdens en na de arrestatie van de hierboven genoemde medewerker van de Oostduitse inlichtingendienst, in maart 1984, werd intensief bijstand verleend aan de contraspionage-afdeling die deze zaak behandelde. Ten behoeve van acties in de Oosteuropese sfeer werd enkele malen voorzien in de behoefte aan een tolk.

HOOFDAFDELING TECHNISCHE DIENST =====

Bureau Verbindingen

Er hebben zich de afgelopen periode ontwikkelingen voorgedaan welke een nieuw licht werpen op het doel van een categorie van KGB-uitzendingen vanuit de Sovjet-Unie. De tot nu toe - ook internationaal - gevolgde werkwijze om de doelgebieden van deze uitzendingen te bepalen met behulp van de frequentie-verwachtingen lijkt niet houdbaar meer. Onderwerp van studie is, of aan de hand van frequentiegebruik voor diplomatiek radioverkeer een beter inzicht kan worden verkregen in de materie.

Bureau Electronica

- Technische inspecties

In overleg met de Hoofdafdeling D zijn een aantal technische inspecties uitgevoerd. De uitkomsten van deze inspectie hebben geen specifieke maatregelen tot gevolg gehad.

- Personeel

De werving van gekwalificeerd technisch personeel verloopt moeizaam, daar de door de Overheid vastgestelde aanvangssalarissen netto lager uitvallen dan de salarissen geboden door het bedrijfsleven.

AFDELINGEN ACD EN G
=====

Vanaf 1 november 1983 is de integratie van beide afdelingen ter hand genomen, eerst door een beleidscommissie, die in haar rapport een visie geeft op achtergrond van en redenen voor de integratie, vervolgens door een Projectgroep met als opdracht de integratie daadwerkelijk tot stand te brengen. Het personeel van beide afdelingen is over de komende ontwikkelingen ingelicht, de projectgroep is bezig met het ontwerp van een nieuwe organisatiestructuur voor het geïntegreerde onderdeel.

In het kader van de automatisering van de documentenregistratuur is in de verslagperiode veel overleg gevoerd in de verschillende werkgroepen, vooral over de documentaire aspecten (toegankelijkheid van de informatie in de dynamische fase) en over de personele en organisatorische veranderingen.

De programma's van het registratiegedeelte van het nieuwe systeem zijn intussen gereed; documentatiesysteem, verblijfsadministratie en voortgangscntrole zijn nu onderhanden.

Ten behoeve van de actuele informatievoorziening is een Teletekstsysteem in gebruik genomen en is een dienstverlening opgezet waarbij systematisch geselecteerde radio- en televisieprogramma's worden opgenomen en intern ter beschikking gesteld.

De nieuwe geautomatiseerde administratie van de veiligheidsonderzoeken is sinds het begin van dit jaar met succes in bedrijf.

Alle geautomatiseerde systemen zijn zonder strubbelingen in januari 1984 op de nieuwe centrale computer overgenomen.

AFDELING FID
=====

a. Financieel werd het boekjaar 1983 gunstig afgesloten. Op het artikel Personeel werd f 1.021.000,-- overgehouden. Dit overschot werd veroorzaakt door een aantal vacatures. In afwachting van de beslissing in welke mate de dienst aan de 2%-reductieoperatie zou moeten bijdragen, werd bij de werving enige terughoudendheid betracht. Het artikel Materieel sloot met een overschot van f 18.000,--.

b. Om de verbouwing van het pand President Kennedylaan 25 te bespoedigen werd na onderhandelingen met het Ministerie van Financiën, f 300.000,-- van onze begroting voor deze verbouwing besteed.

Dit bedrag moet in 1985 weer ter beschikking van het Ministerie van Binnenlandse Zaken komen. De verbouwing waaraan aanvankelijk niet voor eind 1984 zou worden begonnen, is nu in april 1984 gestart.

AFDELING PERSONEEL

In het kader van de ontwikkeling van een algemeen introductiebeleid hebben in de verslagperiode een tweetal introductiecursussen plaatsgevonden.

Uit de evaluatie daarvan is naar voren gekomen dat de gekozen vorm van kennismaking met de organisatie en taken van de Dienst in een grote behoefte voorziet.

Ter voorbereiding van de verkiezing van de Overlegcommissie BVD (de BVD-variant van de dienstcommissie nieuwe stijl) wordt thans voor de medewerkers van de Dienst een aantal voorlichtingsbijeenkomsten gehouden. De indruk bestaat dat er voor de komende verkiezingen een ruime en actieve belangstelling bestaat.

De verkiezingen voor het nieuwe overlegorgaan zal plaatsvinden in de maanden juni en juli.

- ./ Een overzicht van personeelsmutaties in de verslagperiode gaat als bijlage hierbij.

PERSONEELSMUTATIES
1-10-1983 - 1-4-1984

1. Afvloeiingen Reden	Mannen				Vrouwen				Totaal			
	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal
F.l.o.	-	8	4	12	-	5	-	5	-	13	4	17
Eigen verzoek	-	4	-	4	2	3	-	5	2	7	-	9
Inval.pensioen	-	-	1	1	-	1	-	1	-	1	1	2
Afl.dienstverb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Art. 98, lid 1, sub f v.b. ARAR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	12	5	17	2	9	-	11	2	21	5	28
Indienst- tredingen	Mannen				Vrouwen				Totaal			
	1	7	-	8	2	6	-	8	3	13	-	16

Deeltijdmedewerkers: 52 vrouwen

Opgemaakt, 6 april 1984